

Vertalen, dat valt nog niet mee

door Elma Ouwehand

Elma Ouwehand is gepensioneerd lerares Engels. Naar aanleiding van de [vertaalwedstrijd](#) van NRC Handelsblad ter gelegenheid van de Grote Vertaaldag schreef ze het onderstaande artikel.

Een stukje vertalen van het Engels naar het Nederlands voor een vertaalwedstrijd van de NRC, dat valt nog niet mee - terwijl het bij eerste lezing zo simpel lijkt. Een paar groenten nog even nakijken in het woordenboek en nadenken over dat *coaxing* van planten uit onvriendelijke grond. 'Verleiden', geeft mijn woordenboek als eerste betekenis. Wat de schrijfster ermee bedoelt is duidelijk, dat is het probleem niet. Maar wat zou ze in het Nederlands geschreven hebben?

Jhumpa Lahiri, Pulitzerprijswinnares, geboren in Londen uit Bengaalse ouders, woont nu in New York. Ik ken haar werk nog niet, maar ben er heel nieuwsgierig naar geworden. De Eindhovense bibliotheek heeft één boek (uit 2003) van haar beschikbaar. Vanmiddag maar eens gaan halen.

Dit is het stukje:

In addition to tomatoes and eggplant and zucchini, her father had grown expert over the years at cultivating the things her mother liked to cook with - bitter melon and chili peppers and delicate strains of spinach. Oblivious to her mother's needs in other ways, he had toiled in unfriendly soil, coaxing such things from the ground.

Welke problemen kwam ik tegen?

1. In de krant stond: *bitter lemon*. Een typefout, bleek naderhand: het moest *bitter melon* zijn. De eerste betekenis die ik daarvoor via Google vond was 'springkomkommer'. Een vriendin die een kooksite beheert dacht dat 'bitterkomkommer' gebruikelijker was. Weer wat geleerd.
2. *Things*. Dingen? In het Nederlands denk je dan meteen aan keukenmesjes en zo. In het Engels kunnen dat best plantjes zijn. Groenten? Ingrediënten? Ik vind ingrediënten beter.
3. *Oblivious* etc. De tegenstelling tussen 'geen oog voor haar moeders andere behoeften' en dat geploeter/gezwoeg van haar vader in de tuin. Beginnen met 'Hoewel' is meteen al zo expliciet. Ik vind het beter om de clou pas bij 'maar' weg te geven.
4. En dan dat *coaxing*. Mooi, dat verleiden. Maar ik kan er niet zo'n mooie zin van maken als het origineel. De metafoor maakt dat ik haar vader op zijn knieën zie zitten, als het ware de plantjes met een lekker hapje uit de grond lokkend als waren het poezen. Uiteindelijk kies ik voor dat 'ontfutselen'. Vader blijft wel op zijn knieën liggen, maar hij kietelt nu de grond in plaats van de plantjes. Tenminste, ik hoop dat de lezer dat ook zo ziet.

Uiteindelijk stuurde ik dit in:

Behalve in het telen van tomaten, aubergines en courgettes was haar vader zeer kundig geworden in het opkweken van de ingrediënten waarmee haar moeder graag kookte - bitterkomkommers, chilipepers en kwetsbare spinaziesoorten. Hij had geen oog voor haar moeders behoeften op ander gebied, maar had wel in de ongestuvrijde aarde gezwoegd om een dergelijke oogst aan de grond te ontfutselen.

Het was leuk om te doen. Maar zou ik er ooit mijn beroep van hebben kunnen maken of er alsnog een centje mee kunnen of willen verdienen? Het woordtarief is niet hoog. Op de site van een vertaalbureau zag ik dat daar 12 cent per woord wordt gevraagd, en 20 euro per uur voor het redigeren van een vertaalde tekst. Dat lijkt me voor literair vertalen erg weinig. Vier dure vertaalproblemen dus - daar word je niet rijk van.

Naschrift van de redactie: het 'algemeen als billijk en gangbaar beschouwde tarief' voor literaire vertalingen uit de moderne Europese talen is op het ogenblik 6 cent per woord.